

OVERDENKINGEN

Van Werkgroep Jeugd
Aan De gemeenteraden van Zuid-Holland Zuid
Datum 4 november 2019
Betreft Overdenkingen bij Zienswijze begrotingswijziging 2019 en 2020
Serviceorganisatie Jeugd ZHZ

Contactpersoon

Daniël Coenen

T 0787704980

E d.coenen@dordrecht.nl

Aanleiding

Het Algemeen Bestuur van de Dienst Gezondheid & Jeugd heeft op 12 september 2019 besloten de 10 gemeenteraden van Zuid-Holland Zuid om een zienswijze te vragen. Onderwerp is de voorgenomen begrotingswijziging van de Serviceorganisatie Jeugd ZHZ voor 2019 en 2020.

Het AB wil de begrotingen aanpassen vanwege de aanhoudende financiële tekorten. Bedoeling is om voor 2019 de begroting te verhogen met 10 miljoen euro (tot 115 miljoen euro) en om, met diverse maatregelen, uiterlijk 2022 het regionale budget terug te brengen tot 100 miljoen euro. De beoogde maatregelen komen mede voort uit de omdenknoot die is opgesteld in opdracht van het AB.

De Werkgroep Jeugd biedt bij deze overdenkingen aan die de gemeenteraden kunnen gebruiken bij het vaststellen van hun zienswijze.

Overdenkingen

1. ALGEMEEN

Hoewel de omdenknoot een groot pakket maatregelen bevat, biedt het stuk onvoldoende overtuiging dat ze effectief zullen zijn. Het logische verband tussen de geconstateerde problemen en de gekozen maatregelen is niet duidelijk. Er worden bijvoorbeeld een aantal maatregelen voorgesteld slechts op basis van benchmarks en algemene ervaringen uit het land. Ook blijkt dat het effect van veel maatregelen onzeker is; de inschatting hoe veel geld kan worden bespaard, blijft in de notitie te vaak achterwege. Hier bovenop geldt dat het ondanks de vele beschikbare cijfers, nog steeds ontbreekt aan inzicht in de oorzaken van belangrijke ontwikkelingen in onze regio (zie passage 2).

Wel biedt de omdenknoot een aantal handvaten die zouden kunnen leiden tot meer grip en een betere zorg, zoals (in potentie): inzet op onderwijs, uithuisplaatsingen, integraliteit en ambulante hulp. Het vergt echter veel moed en lef om zo kort na de transitie opnieuw over te gaan tot een ingrijpende beleidswijzigingen. De vrees bestaat dat uiteindelijk een maatregelenpakket in werking treedt dat vooral financieel gedreven is, waarbij het belang van passende hulp voor kwetsbare kinderen minder zwaar weegt. Uiteindelijk kan dit leiden tot meer kosten en minder grip.

2. INZICHT OP BASIS VAN ANALYSE

Ondanks de inzet van onze gemeenten, Serviceorganisatie (SOJ) en ook landelijke onderzoeken, ontbreekt het ook met deze notitie nog aan voldoende inzicht in de

oorzaken van de stijgende vraag naar jeugdhulp in onze regio. Neemt het aantal cliënten toe (aanbod creëert vraag) of neemt het aantal vragen en de complexiteit van de vragen toe? Wat zijn de meest voorkomende problemen, hoe is de groep cliënten samengesteld, wie hebben welke problemen en waar komen die het meest voor? Behandelen we echt jeugdhulpproblemen of vooral opvoed- en opgroeioproblemen? Kortom: wat zijn de bepalende trends?

Zolang dit type analytische vragen onbeantwoord blijven, kan er geen overtuigend en effectief beleid worden gevoerd. Een goed klantsysteem dat dubbeltellingen in cliënten (en dus declaraties) voorkomt kan hierbij behulpzaam zijn.

De werkgroep geeft gemeenteraden ter overweging mee om met hun wethouder in gesprek te gaan over welke informatie zij van belang vinden.

3. 100 MILJOEN EURO IN 2022

De houdbaarheid van ieders gemeentefinanciën zijn van groot belang. Dit neemt niet weg dat elke gemeente gehouden is aan uitvoering van de Jeugdwet waarin het belang van het kind voorop staat. De Jeugdwet maakt dit ook mogelijk doordat het een open-einde-regeling is. Zodoende is het gezien de stijgende kosten logisch om een budgetmaximum af te spreken, maar zal er passende hulp moeten worden blijven geleverd wanneer dit maximum is bereikt.

4. BUDGETBEWUSTZIJN EN –VERANTWOORDELIJKHEID BIJ JEUGDTEAMS

Of het nu budgetbewustzijn is of budgetverantwoordelijkheid: houdbaarheid van publieke middelen is een taak van overheden, niet van professionals. Uitvoerende professionals mogen zich bij hun afweging wat de best passende hulp is voor een kind, niet laten leiden door financiële overwegingen. Ook om andere redenen overtuigt de maatregel niet: het brengt professionals in een kwetsbare positie jegens dwingende ouders en de financiële opbrengst is twijfelachtig. Uit de omdenknottitie blijkt geen duidelijke en overtuigende besparing, en recent onderzoek in Dordrecht (door de daar ingestelde Taskforce Jeugd) maakt duidelijk dat er, in elk geval in die gemeente, de afgelopen jaar geen 'over-indicatie' heeft plaatsgevonden door jeugdteams en dat het aantal indicaties door jeugdteams sterk daalt.

De werkgroep geeft ter overweging mee om dit ook in andere gemeenten in beeld te brengen, om zo ook recht te doen aan het werk van de professionals.

5. TOEGANG VIA HUISARTS

Huisartsen verzorgen een omvangrijk deel van de instroom in de jeugdhulp. Zij zouden zich meer dan nu bewust moeten zijn van het beperkte jeugdhulpbudget. De omdenknottitie maakt duidelijk dat de inzet van een praktijkondersteuner bij huisartsen (POH) voor jeugdhulpvragen, leidt tot minder doorverwijzingen. Een pilot in de Hoeksche Waard, waarbij een jeugdteamlid POH-werk verricht, bevestigt dit. Uit het geheel blijkt echter niet dat de geboden hulp voor de hulpvrager ook passend was. Deze resultaten ontbreken. Het risico is dat hier een te financieel gedreven maatregel wordt genomen, waarbij het belang van passende hulp onderbelicht raakt. Daarbij is de vraag waarom deze inzet de komende jaren effectief zal blijken. Sinds de decentralisaties in 2015 is de 'huisartsroute' een bekend financieel risico maar hebben gemeenten hier nauwelijks naar gehandeld, ondanks de tekorten van de afgelopen jaren. Wat maakt dat dit de komende jaren wel gaat gebeuren?

6. CASUSREGIE DOOR JEUGDTEAMS

Wij onderschrijven de gedachte dat jeugdteams regie blijven voeren op verleende hulp, nadat de beschikking is afgegeven. Dit kan een manier zijn om het overmatig

Kenmerk**Datum** 4 november 2019

indiceren door gecertificeerde instellingen tegen te gaan. Ook kan het bijdragen aan beter passende hulp voor kinderen dan nu, door via casusregie tijdig op- en af te schalen.

Budgetverantwoordelijkheid voor jeugdteams kan hierbij een werkbaar instrument zijn: de bevoegdheid om zelf een budget voor een gezin of kind te besteden, passend bij de zorgbehoefte (wat iets anders is dan de eerder beschreven verantwoordelijkheid voor het publieke budgetplafond door jeugdteams).

7. AANBOD BEPERKEN

Het is een goede zaak om met een taskforce een visie te formuleren op wat wel en wat niet daadwerkelijk jeugdhulp is, in lijn met de Jeugdwet. Een risico is wel dat de keuzevrijheid in geding komt, uit medisch-inhoudelijke en/of levensbeschouwelijke overwegingen. Promotie van het persoonsgebonden budget (pgb) kan een manier zijn om voldoende keuzevrijheid te borgen.

Daarnaast is het maar de vraag of de kosten ook dalen, wanneer deze maatregel leidt tot minder aanbieders en zodoende gericht contractmanagement. Een recente gerechtelijke uitspraak in de regio Haaglanden heeft gemeenten daar verplicht gewoon realistische tarieven te betalen aan aanbieders.

8. ALTERNATIEVE MAATREGELEN

Met de omdenknottie wordt een breed maatregelenpakket voorgesteld waarvan de effectiviteit op punten onzeker is. Tegelijkertijd staat in de notitie dat 'oude' maatregelen uit het Meerjarenperspectief al effectief zijn geweest. Welke zijn dat? En wat kunnen deze de komende periode nog bijdragen?

Onder voorwaarden kunnen ouders gebruik maken van een pgb om zelf zorg in te kopen. Dit is een relatief goedkope maatregel die ook past bij de gedachte dat mensen eigen verantwoordelijkheid nemen voor hun situatie. De cijfers lijken uit te wijzen dat dit een route is waarin nog veel potentie zit.